

Projekt pomnika-mauzoleum bohaterów poległych w 1831 roku pod Ostrołęką, 1931



**CHCEMY WIĘCEJ
WIEDZIEĆ O REGIONIE,
BY UPAMIĘTNIĆ NIEPODLEGŁĄ**

dr Bożena Grabińska

KATEGORIA WIEKOWA: 10-14 LAT

ADRESAT: uczniowie w wieku 10–14 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 90 minut.

SŁOWA KLUCZOWE: gra edukacyjna, wiedza historyczna, społeczna i przyrodnicza, Mazowsze.

WPROWADZENIE

Dwuetałowa gra edukacyjna *Karty dla Niepodległej* daje możliwości integrowania wiedzy historycznej, przyrodniczej i społecznej. Jest też grą otwartą, dzięki czemu można dowolnie dobierać przestrzeń i tematy, które są jej przedmiotem. Nauczyciel ma sposobność utrwalania wiedzy uczniów, kształtowania patriotyzmu regionalnego oraz zastosowania aktywizującej ich metody nauczania. Na Mazowszu jest wiele miejsc, które można wykorzystać w *Kartach dla Niepodległej*. Są to np.: Twierdza Modlin, Twierdza Warszawa (z wewnętrznym i zewnętrznym pierścieniem fortów), Twierdza Zegrze oraz wiele innych pomników i miejsc pamięci. Zadania dla uczniów przewidziane w pierwszym etapie gry można wykorzystać na godzinie wychowawczej, lekcji przedmiotowej lub podczas rozgrywek wewnątrzszkolnych czy międzyszkolnych (ferie zimowe, Dzień Wiosny, Dzień Dziecka). Realizacja zadań drugiego etapu wiąże się z organizacją wyjazdu klasowego i przeprowadzeniem warsztatów w miejscu pamięci (Mauzoleum. Pomnik poległych w bitwie pod Ostrołęką 26.05.1831 r.). Wycieczkę można wzbogacić lekcją w muzeum (Muzeum Kultury Kurpiowskiej) i zajęciami relaksującymi (np. w Parku Wodnym Aquarium). Gra, a szczególnie jej drugi etap, wpisuje się w promowaną obecnie strategię rozwoju turystyki rodzinnej. Ukierunkowany wyjazd klasowy lub spacer rodzinny dają możliwość ćwiczenia koncentracji, jest to także dobry czas do refleksji. Kiedy myślimy o przyszłości w duchu wolności, musimy pamiętać o przeszłości, o krwawych bitwach i utracie na 123 lata niepodległości.

CEL OGÓLNY

Zdobywanie wiedzy o dziejach małej ojczyzny pozwala zrozumieć znaczenie wolności oraz potrzebę kształtowania postawy patriotycznej.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- rozwija umiejętność wykorzystywania wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania takich problemów, jak: zadania rachunkowe, ćwiczenia z orientacji w przestrzeni, tworzenie wypowiedzi na temat ważnych narodowych wydarzeń;
- zdobywa nowe informacje o środowisku przyrodniczym oraz o historii miejsca pamięci;
- rozpoznaje obiekty historyczne oraz instytucje publiczne (Muzeum Kultury Kurpiowskiej) znajdujące się na Mazowszu, wzbogaca słownictwo;
- rozumie, że przez podejmowanie zadań na rzecz upamiętnienia Narodowego Święta Niepodległości rozwija umiejętności niezbędne do poruszania się w przestrzeni publicznej;
- kształtuje swoją tożsamość narodową i patriotyzm regionalny/narodowy;
- ocenia własne kompetencje (poziom wiedzy, tempo pracy, sprawność komunikowania się, wywiązywanie się z powierzonych zadań i umiejętność dzielenia się nimi) w porównaniu z innymi osobami z grupy i całej klasy.

METODY:

- pogadanka wstępna,
 - burza mózgów,
 - metoda opisowa,
 - gra dydaktyczna (symulacyjna).
-

FORMY PRACY:

- indywidualna,
 - grupowa.
-

POMOCE DYDAKTYCZNE:

Dla klasy liczącej 21 uczniów nauczyciel powinien przygotować cztery zestawy, składające się z:

- gry dydaktycznej *Karty dla Niepodległej* etap I wraz z regulaminem (załączniki nr 1a, 1b, 1d, 2c);
- słownika języka polskiego;
- *Atlasu geograficznego. Gimnazjum. Klasy 1–3*, wyd. 6, WSiP, Warszawa 2015.
- Odbitki kserograficznej rozdziału *Mazowsze, Ostrołęka. Dzieje miasta* z publikacji: J. Bochiński, J. Zawadzki, *Polska. Nowy podział terytorialny. Przewodnik encyklopedyczny*, Świat Książki, Warszawa 1999 (po jednym egzemplarzu).

Potrzebne będą także:

- karton, kolorowy papier, klej, nożyczki, papier biurowy;
 - dostęp do komputera, rzutnika lub tablicy multimedialnej.
-

ZAŁĄCZNIKI:

- 1a.** Regulamin gry edukacyjnej *Karty dla Niepodległej*.
- 1b.** *Karty dla Niepodległej* etap I – awers, problemy/zadania do rozwiązania w czasie zajęć kameralnych.
- 1c.** *Karty dla Niepodległej* etap II – awers, problemy/zadania do rozwiązania w miejscu pamięci.
- 1d.** *Karty dla Niepodległej* etap I i II – rewers (do zajęć kameralnych oraz w miejscu pamięci).
- 2a.** *Karty dla Niepodległej* etap I – przykładowe odpowiedzi (dla nauczyciela).
- 2b.** *Karty dla Niepodległej* etap II – przykładowe odpowiedzi (dla nauczyciela).
- 2c.** *Karty dla Niepodległej* etap I – tabela odpowiedzi (dla grupy uczniów).
- 2d.** *Karty dla Niepodległej* etap II – tabela odpowiedzi (dla grupy uczniów).
- 2e.** *Karty dla Niepodległej* etap I i II – zestawienie wyników pracy w grupach.
- 3a.** Maria Konopnicka, *Bój pod Ostrołęką* (fragmenty wiersza).
- 3b.** Opis przebiegu bitwy pod Ostrołęką za: C. Parzych, *Mauzoleum. Pomnik poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 roku*, Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, Ostrołęka 2010, s. 19–26.
- 3c.** Opis projektu mauzoleum ostrołęckiego za: B. Kalinowska, *Mauzoleum – z dziejów budowy*, „Kurpie. Magazyn regionalny” 2011, nr 2, s. 20–21 (fragmenty).

BIBLIOGRAFIA

- Atlas geograficzny. Gimnazjum. Klasy 1–3*, wyd. 6, WSiP, Warszawa 2015, s. 110–111.
- J. Bochiński, J. Zawadzki, *Polska. Nowy podział terytorialny przewodnik encyklopedyczny*, Świat Książki, Warszawa 1999, s. 149–181.
- J. Chojińska-Mika, M. Kulesza, K. Mika, W. Morawski, H. Wajs, *Mazowsze*, DAUNPOL Sp. z o.o. Wydawnictwo Kartograficzne, Warszawa 2011, s. 268.
- B. Dunaj, *Słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Langenscheidt Polska Sp. z o.o., Poznań 2017.
- B. Grabińska, „*Czym chata bogata...*”, czyli o zasobach Mazowsza, w: *Lekcje o Mazowszu. Scenariusze zajęć edukacyjnych*, PZWL Wydawnictwo Lekarskie Sp. z o.o., Grupa Wydawnicza PWN, Warszawa 2017, s. 99–117.
- B. Kalinowska, *Mauzoleum – z dziejów budowl*, „Kurpie. Magazyn regionalny” 2011, nr 2, s. 20–21.
- P. Krzesicki, P. Kur, M. Poręba, *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik. Gimnazjum. Klasy 1–3*, WSiP, Warszawa 2016, s. 84–134;
- R. Malarz, M. Szubert, *Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy siódmej szkoły podstawowej*, Nowa Era, Warszawa 2017, s. 194–205.
- Z. Niedziałkowska, *Ostrołęka. Dzieje miasta*, wyd. 4, Urząd Miejski w Ostrołęce, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe, Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, Ostrołęka 2002, rozdział XI, s. 155–165.
- C. Parzych, *Mauzoleum. Pomnik poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 roku*, Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, Ostrołęka 2010, s. 19–26, 147.
- S. Roszak, A. Łaskiewicz, J. Kłaczek, *Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla szkoły podstawowej. Klasa 7*, Nowa Era, Warszawa 2017.
- D. Soida, T. Kotynia, *Edukacja środowiskowa w terenie. Pomysły i pomoce*, Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej, wyd. 2, Kraków 1995, s. 96.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- Grafika na rewersie kart, źródło: <https://archiwum.moja-ostroleka.pl/ruszyly-prace-na-fortach-bema,1276256656,2.html> [dostęp: 15.02.2018].
- Aktywizujące metody nauczania: <https://docs.google.com/document/d/1TM7t-kOtZx0moTotlMTPKW5UOp7IKhkpv1qFSkhNZZaE/edit> [dostęp: 15.02.2018].
- Podstawa programowa gimnazjum: <https://men.gov.pl/zycie-szkoly/ksztalcenie-ogolne/podstawa-programowa/rozporzadzenie-o-podstawie-programowej-w-calosci.html> [dostęp: 15.02.2018].
- Podstawa programowa szkoła podstawowa: www.ore.edu.pl/podstawa-programowa/7322-podstawa-programowa-2017 [dostęp: 15.02.2018].

PRZEBIEG ZAJĘĆ



Uwagi dla nauczyciela dotyczące czynności poprzedzających realizację zajęć.

Nauczyciel ma możliwość:

- modyfikowania kart w zestawie pod względem stopnia trudności oraz ich liczby;
- zorganizowania pracy w zależności od tego, czy szkoła ma dostęp do internetu (np. Dysk Google – praca w chmurze), czy go nie ma (karty w formie wydruków);
- wcześniejszego rozdania uczniom reglaminu gry (bez kart z problemami/zadaniami do rozwiązania) oraz publikacji dostarczających wiedzy przydatnej w grze, co przyczyni się do usprawnienia przebiegu zajęć;
- wcześniejszego wyłonienia asystenta, który pomoże w takich pracach przygotowawczych do zajęć, jak: rozstawienie stolików, rozłożenie słowników, atlasów oraz innych elementów gry i źródeł wiedzy (publikacji).

CZĘŚĆ WSTĘPNA (10 minut)

1. Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem zajęć, przedstawia ucznia pełniącego rolę asystenta.
2. Uczniowie zajmują miejsca przy stolikach zgodnie z wynikami losowania – podział klasy na cztery pięcioosobowe zespoły (zadanie dla asystenta), wyłonienie liderów w grupach.
3. Nauczyciel:
 - omawia cele lekcji;
 - prezentuje zasady zapisane w regulaminie gry edukacyjnej (według załącznika 1a), regulamin pozostaje widoczny dla uczniów podczas rozgrywek (np. jako obraz multimedialny);
 - podkreśla rolę dobrej organizacji pracy oraz takiego gospodarowania czasem, aby uzyskać jak najlepsze wyniki;

- wskazuje środki dydaktyczne, z których uczniowie mogą korzystać w czasie realizacji zadań.

CZĘŚĆ GŁÓWNA (60 minut)

1. Asystent wyposaża każdą grupę w:
 - zestaw kart (**załącznik 1b**), słownik i atlas geograficzny – przydatne do rozwiązania zadań;
 - zestaw tekstów źródłowych (**załączniki 3a, 3b, 3c**);
 - wskazuje / dostarcza grupom dodatkowe publikacje, z których mogą korzystać w czasie rozwiązywania zadań (rozdział *Mazowsze, Ostrołęka. Dzieje miasta* z publikacji: J. Bochiński, J. Zawadzki, *Polska. Nowy podział terytorialny. Przewodnik encyklopedyczny*, Świat Książki, Warszawa 1999);
 - tabelę odpowiedzi (**załącznik 2c**).
2. Uczniowie w grupach:
 - zapoznają się z poleceniami,
 - ustalają zasady organizacji pracy,
 - rozwiązują problemy/zadania zapisane na kartach,
 - uzupełniają tabelę odpowiedzi.
3. Nauczyciel ogłasza zakończenie rozgrywek.
4. Asystent zbiera karty odpowiedzi.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA (20 minut)

1. Nauczyciel gromadzi uczniów wokół siebie:
 - wprowadza metodę burzy mózgów i prosi o wskazanie tych zadań, które sprawiły uczniom trudności, i tych, które okazały się łatwe (ewaluacja zajęć);
 - omawia pracę uczniów w nawiązaniu do procedury oceny prac grupowych, np. pod kątem kreatywności;
 - informuje o terminie prezentacji wyników po pierwszym etapie gry (według **załącznika 2e**);

- zachęca uczniów do realizacji drugiego etapu gry – zajęć w miejscu pamięci (zgodnie z regulaminem wycieczek przyjętym przez szkołę);
 - informuje, że wyróżniające się rozwiązania będą promowane/ publikowane na forum społeczności lokalnej (podsumowanie pracy).
- 2.** Asystent porządkuje materiały dydaktyczne użyte w czasie lekcji.
 - 3.** Nauczyciel omawia zadania dodatkowe, długoterminowe (dla chętnych):
 - 3.1.** W grupie uczniów wyróżniających się umiejętnościami informacyjno-komunikacyjnymi (pod opieką nauczyciela) wykonaj np. poster, zakładkę do książki, folder, gazetkę, prezentację na stronę internetową szkoły, zawierające najtrafniejsze rozwiązania problemów/zadań z *Karty dla Niepodległej*. Praca posłuży upamiętnieniu setnej. rocznicy odzyskania niepodległości oraz promocji wśród społeczności gminnej miejsca w małej ojczyźnie, które jest warte odwiedzenia.
 - 3.2.** Ułóż wiersz dla Niepodległej (również możliwość publikacji). Pamiętaj o prawach autorskich!

Załącznik nr **1a.**



Regulamin gry edukacyjnej *Karty dla Niepodległej*

Koncepcja gry

Gra ma charakter uniwersalny, dwuetapowy, a rywalizacja odbywa się zespołowo. Uczestnicy w losowo wyłonionych grupach rozwiązują problemy/zadania zapisane na kartach. Grupa może być zróżnicowana wiekowo oraz w zakresie wiedzy i umiejętności, ale w każdym zespole powinna być taka sama liczba uczestników. Po przedstawieniu regulaminu gry oraz rozdzieleniu pomocy dydaktycznych nauczyciel nie ingeruje w pracę grup. Jego zadanie ogranicza się do kontrolowania przebiegu gry pod kątem bezpieczeństwa oraz zgodności z regulaminem i ogólnie przyjętymi przez szkołę zasadami pracy. Gra daje sposobność sprawdzenia sprawności w działaniu jej uczestników. Dzięki wprowadzeniu punktów dodatkowych lub możliwości publikacji efektów pracy uczniowie wykazują się większą aktywnością, chętniej poszukują wiedzy dotyczącej gry, są zdyscyplinowani, dokonują samooceny oraz uczą się zarówno wygrywania, jak i przegrywania, co jest ważną umiejętnością w życiu codziennym.

Liczba graczy:

od czterech do sześciu w jednej grupie (według uznania nauczyciela). W każdej grupie powinna być taka sama liczba uczniów.

Elementy gry:

- regulamin gry;
- zestaw 16 kart z problemami/zadaniami do rozwiązania – etap I, zajęcia kameralne;
- zestaw 8 kart z problemami/zadaniami do rozwiązania – etap II, zajęcia w miejscu pamięci;

- klucz z przykładowymi odpowiedziami do zadań, etap I i II (dla nauczyciela);
- tabela odpowiedzi dla rywalizujących grup do etapu I i II;
- tabela – zestawienie wyników pracy w grupach;
- zestaw źródeł wiedzy oraz pomocy dydaktycznych (według koncepcji nauczyciela);
- papier biurowy.

Przygotowanie i przebieg gry:

- 1.** Informacja. Jeżeli w szkole jest organizowany turniej z wykorzystaniem gry edukacyjnej, informacje o nim (zasady udziału, regulamin gry) należy podać do wiadomości społeczności uczniowskiej według przyjętego w szkole zwyczaju (np. w gazetce ściennej, na stronie internetowej, w ulotce).
- 2.** Przygotowanie. Nauczyciel i asystent (uczeń wyłoniony przez nauczyciela), rozstawiają stoliki, rozkładają pomoce dydaktyczne (w tym załączniki opracowane do gry) oraz nadzorują przebieg losowania składów grup.
- 3.** Organizacja. Każda karta zawiera jeden problem / jedno zadanie do rozwiązania. Nauczyciel informuje uczestników o przyjętej na potrzeby gry formie zapisu odpowiedzi (np. wypełnij tabelę, zapisz w dokumencie komputerowym). Zasady współdziałania wewnątrz grup uczniowie ustalają między sobą. Uczniowie w ramach przyjętego podziału pracy mogą jednoosobowo udzielać odpowiedzi, ale jest ona oceniana jako odpowiedź grupy. Wyłonione w ramach losowania grupy realizują w tym samym składzie zadania etapu I i etapu II. Czas przeznaczony na grę w etapie I to 60, a w II – 35 minut.
- 4.** Zajęcia w miejscu pamięci. Nauczyciel wskazuje grupom punkty obserwacji oraz zaleca określony porządek pracy, np.: po wyznaczonym czasie pracy w punkcie obserwacji grupy przechodzą do kolejnego punktu zgodnie z ruchem wskazówek zegara.
- 5.** Przebieg gry. Uczestnicy po przeanalizowaniu przygotowanych źródeł wiedzy (etap I) i bezpośredniej obserwacji (etap II), rozwiązują zapisane na kartach problemy/zadania.
- 6.** Wyniki. Za każdy poprawnie rozwiązany problem/każde poprawnie rozwiązane zadanie grupa może otrzymać 1 punkt. Nauczyciel za wyjątkową sprawność w działaniu może wyróżnić grupę i przydzielić 1 dodatkowy punkt. Taki bonus można uzyskać także za precyzję odpowiedzi. Za pracę niezgodną z regulaminem (np. korzystanie z innych niż zaproponowane dla wszystkich uczestników gry źródła wiedzy), grupa może zostać ukarana punktem ujemnym, co wymaga odnotowania w karcie odpowiedzi grupy.
- 7.** Zwycięża grupa, która w przewidzianym czasie udzieli precyzyjnych odpowiedzi / poda poprawne rozwiązania i uzyska największą liczbę punktów. Zwycięską grupę (zwycięskie grupy) można wyłonić już po pierwszym etapie gry (jeśli ograniczymy się tylko do niego), drugi etap gry jest jednak niezwykle istotny. Jeżeli przeprowadzono dwa etapy gry, punkty z obu etapów należy zsumować.
- 8.** Kwestie organizacyjne/sporne rozstrzyga nauczyciel.

Załącznik nr 1b.

**Karty dla Niepodległej etap I – awers**

problemy/zadania do rozwiązania w czasie zajęć kameralnych

<p>1.</p> <p>Wyjaśnij znaczenie słów: ojczyzna i mauzoleum. Wykorzystaj słownik języka polskiego.</p>	<p>2.</p> <p>W okresie istnienia Księstwa Warszawskiego Napoleon zapoczątkował budowę Twierdzy Modlin. Który zaborca w drugiej połowie stulecia prowadził rozbudowę twierdzy w Modlinie oraz budowę fortec (pojedynczych fortów) nad Narwią: w Dębem, Zegrzu, Pułtusku, Różanie i Ostrołęce, oraz otoczył Warszawę podwójnym pierścieniem fortów?</p>
<p>3.</p> <p>Bitwa pod Ostrołęką odbyła się:</p> <p>a) 13–25.08.1920 r.;</p> <p>b) 26.05.1831 r.;</p> <p>c) 12.03–16 11.1794 r.;</p> <p>d) 1.09.1939 r.</p>	<p>4.</p> <p>Przeczytaj wiersz <i>Bój pod Ostrołęką</i> – załącznik nr 3a (tekst źródłowy – załącznik nr 3b). Podaj nazwiska trzech generałów i jednego podpułkownika – bohaterów bitwy pod Ostrołęką.</p>
<p>5.</p> <p>Na podstawie analizy tekstu źródłowego (załącznik nr 3b) wypisz trzy informacje dotyczące przebiegu bitwy pod Ostrołęką.</p>	<p>6.</p> <p>Dla upamiętnienia setnej rocznicy bitwy pod Ostrołęką w 1930 r. rozpoczęto budowę pomnika – mauzoleum. Skorzystaj z tekstu źródłowego (załącznik nr 3c), opisującego przyjęty do realizacji projekt ostrołęckiego mauzoleum, i wypisz 10 elementów architektonicznych charakterystycznych dla tej budowli, np. wewnętrzna krypta.</p>
<p>7.</p> <p>Zadanie typu Prawda/Falsz? Francuzi na cześć zwycięstwa wojsk napoleońskich w bitwie pod Ostrołęką na Łuku Triumfalnym w Paryżu wyryli napis Ostrołęka i Pułtusk.</p>	<p>8.</p> <p>Województwo mazowieckie należy do grupy województw, których nazwy nawiązują do:</p> <p>a) nazw dużych miast;</p> <p>b) określeń historycznych;</p> <p>c) określeń przyrodniczych.</p> <p>Wskazówka: mapa: <i>Polska. Podział administracyjny (Atlas geograficzny. Gimnazjum. Klasy 1–3, wyd. 6, WSiP, Warszawa 2015)</i>.</p>

<p>9.</p> <p>Skorzystaj z mapy: <i>Polska, ukształtowanie powierzchni – część północna (Atlas geograficzny. Gimnazjum. Klasy 1–3, wyd. 6, WSiP, Warszawa 2015)</i> i określ z dokładnością do 10' współrzędne geograficzne Ostrołęki.</p>	<p>10.</p> <p>Oblicz, ile zapłacimy za bilety wstępu do Muzeum Kultury Kurpiowskiej, jeżeli jeden bilet ulgowy kosztuje 3 zł. Opłata za przewodnika wynosi 7 zł od grupy. Nasza grupa liczy 21 uczniów. Jako młodzież często zwiedzająca wystawy, od łącznego kosztu biletów, otrzymaliśmy 10% zniżki. Zapisz obliczenia.</p>
<p>11.</p> <p>Uzupełnij zdania zgodnie z zasadami pisowni. Wpisz w każdą lukę małą lub wielką literę:</p> <p>Grób _____iezananego Żołnierza;</p> <p>Mauzoleum _____itwy pod Ostrołęką;</p> <p>Forty _____en. _____ózeфа _____ema</p>	<p>12.</p> <p>Napisz wiadomość e-mail do kolegi mieszkającego w Stanach Zjednoczonych. Umieść w niej najważniejsze informacje o bitwie pod Ostrołęką.</p> <p>Uwaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wiadomość zapisz w języku angielskim; – napisz minimum dwa zdania.
<p>13.</p> <p>Mauzoleum. Pomnik poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 r., tak jak większość tego typu pomników / monumentalnych budowli, wykonano ze zbrojonego betonu, piaskowca i granitu. Beton to kompozyt powstały ze zmieszania trzech składników. Wymień te składniki.</p>	<p>14.</p> <p>Skorzystaj z mapy: <i>Polska, ukształtowanie powierzchni – część północna (Atlas geograficzny. Gimnazjum. Klasy 1–3, wyd. 6, WSiP, Warszawa 2015)</i>, wypisz nazwy rzek wpływających do Narwi w okolicy Ostrołęki: dwa dopływy prawostronne i jeden lewostronny.</p>
<p>15.</p> <p>Według trójstopniowego podziału terytorialnego (1999 r.) w naszym kraju mamy gminy miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie. Zadanie typu Prawda/Falsz</p> <p>Mauzoleum położone jest w gminie miejskiej.</p>	<p>16.</p> <p>Świadectwem dawnej obfitości świata zwierzęcego na terenie Mazowsza są herby miast. Czy herb Ostrołęki nawiązuje do tradycji polowań?</p>

Załącznik nr 1c.

**Karty dla Niepodległej etap II – awers**

problemy/zadania do rozwiązania w miejscu pamięci

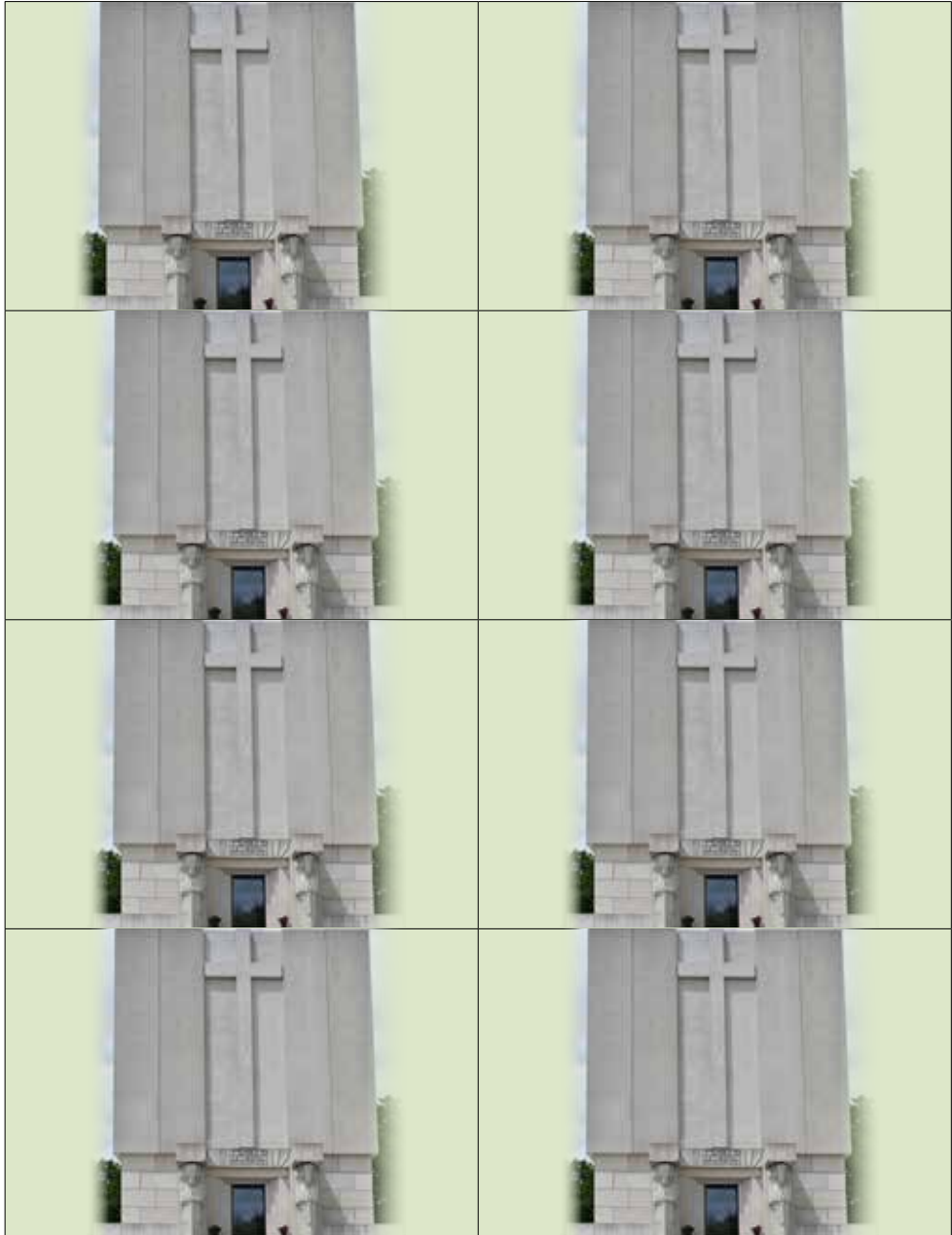
<p>1.</p> <p>Wykonaj fotografie, które można by zatytułować: „My w pięciu różnych sytuacjach w miejscu pamięci – Pomnik. Mauzoleum poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 r.”.</p>	<p>2.</p> <p>Jak brzmi epitafium umieszczone na Pomniku. Mauzoleum poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 r.?</p>
<p>3.</p> <p>Wymień dwa wyjątkowe obiekty w otoczeniu mauzoleum.</p>	<p>4.</p> <p>Zbadaj teren wokół mauzoleum. Wpisz do tabeli dwa obiekty przyrodnicze oraz dwa antropogeniczne występujące w sąsiedztwie mauzoleum.</p>
<p>5.</p> <p>W zadaniu wykorzystaj zmysł słuchu. Spójrz w górę, zamknij oczy, przysłuchaj się i rozróżnij dźwięki. Postaraj się rozpoznać dźwięki antropogeniczne i dźwięki natury przyrodniczej. Trzy z jednej grupy i trzy z drugiej.</p>	<p>6.</p> <p>Rozpoznaj dwa organizmy oraz określ, do której grupy w łańcuchu pokarmowym są zaliczane. Do grupy konsumentów roślinożernych, konsumentów drapieżnych czy reducentów?</p>
<p>7.</p> <p>Wykonaj fotografie pokazujące przykłady trzech sektorów gospodarki: rolnictwa, przemysłu, usług. (Jeżeli takie obiekty występują w okolicy pomnika).</p>	<p>8.</p> <p>Wykonaj schematyczny rysunek Pomnika. Mauzoleum poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 r., od strony frontowej. Wykorzystaj: ołówek i papier biurowy formatu A4.</p>

Załącznik nr **1d.**



Karty dla Niepodległej etap I i II – rewers

(do zajęć kameralnych oraz w miejscu pamięci)



Źródło: <https://archiwum.moja-ostroleka.pl/ruszyly-prace-na-fortach-bema,1276256656,2.html> [dostęp: 6.08.2018].

Załącznik nr 2a.

**Karty dla Niepodległej etap I**

przykładowe odpowiedzi (dla nauczyciela)

Nr karty	Proponowane odpowiedzi
1.	Odpowiedź zgodna z zapisem słownikowym
2.	Rosja
3.	b) 26.05.1831 r.
4.	gen. Jan Skrzynecki; gen. Henryk Kamiński; gen. Ludwik Kicki; ppłk. Józef Bem
5.	Dopuszczalna jest każda odpowiedź (trzy informacje), dotycząca przebiegu bitwy zaczerpnięta z przedłożonego grupom tekstu źródłowego lub na podstawie własnej wiedzy.
6.	Elementy architektoniczne: podstawa, monumentalne schody, bryła u góry zwężająca się, a u dołu rozszerzająca się, schody boczne (z jednej i drugiej strony), przedsionek w monumencie, dwie kolumny podpierające budowlę, wewnątrz monumentu kaplica z dwoma oknami (30 cm i 50 cm), dwie figury husarzy, nad wejściem krzyż, na dachu taras z balkonem.
7.	Prawda
8.	b) określonych historycznych
9.	długość geograficzna: 21° 40' E; szerokość geograficzna: 53° 10' N
10.	$21 \times 3 \text{ zł} = 63 \text{ zł}$ $63 + 7 = 70 \text{ zł}$ $10 \times 70 / 100 = 7 \text{ zł}$ $70 - 7 = 63 \text{ zł}$
11.	Litery kolejno: N; b; g, J, B
12.	Dopuszczalna jest odpowiedź zapisana w języku angielskim (minimum dwa zdania dotyczące bitwy).
13.	Beton: cement, kruszywo (żwir), woda
14.	dopływy prawostronne: a) Omulew, b) Rozoga dopływ lewostronny – Ruż
15.	Prawda
16.	Tak. W herbie Ostrołęki jest kroczący niedźwiedź.

Załącznik nr **2b.****Karty dla Niepodległej etap II**

przykładowe odpowiedzi (dla nauczyciela)

Nr karty	Proponowane odpowiedzi	
1.	Fotografie powinny pokazywać różne sytuacje/ujęcia. Na każdej powinny być wszyscy członkowie grupy (asystent może wykonywać zdjęcie).	
2.	Odpowiedź zgodna z faktycznym zapisem.	
3.	Dopuszczalna jest każda odpowiedź, która dotyczy przestrzeni wokół mauzoleum (np. wykrzywione drzewo, występowanie kępy roślin).	
4.	Obiekty przyrodnicze	Obiekty antropogeniczne
	ols, grąd, bór, starorzecze, inne...	droga powiatowa, rondo, hurtownia / sklep hydrauliczny, zabudowa jednorodzinna, stacja benzynowa, inne...
5.	Dźwięki natury przyrodniczej	Dźwięki antropogeniczne
	śpiew ptaków, szum drzew, wody, szum (plusk) deszczu, brzęczenie owadów, inne...	samolot, samochód osobowy, motocykl, traktor, samochód ciężarowy, syrena pojazdu uprzywilejowanego, inne...
6.	Dopuszczalna jest każda odpowiedź, która dotyczy przestrzeni wokół mauzoleum.	
7.	Dopuszczalna jest każda praca, która dotyczy przestrzeni wokół mauzoleum.	
8.	Dopuszczalny jest każdy szkic, obrazujący bryłę mauzoleum, ale od strony frontowej.	

Załącznik nr **2c.****Karty dla Niepodległej etap I**

tabela odpowiedzi (dla grupy uczniów)

Nr karty	Udzielone odpowiedzi
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	

Załącznik nr **2d.**



Karty dla Niepodległej etap II

– tabela odpowiedzi (dla grupy uczniów)

Nr karty	Udzielone odpowiedzi	
1.		
2.		
3.		
4.	Obiekty przyrodnicze	Obiekty antropogeniczne
5.	Dźwięki natury przyrodniczej	Dźwięki antropogeniczne
6.		
7.		
8.		

Załącznik nr 2e.

**Karty dla Niepodległej etap I i II**

– zestawienie wyników pracy w grupach

Problem / zadanie	Numer grupy, która		
	udzieliła poprawnej odpowiedzi	udzieliła niepełnej, złej odpowiedzi, nie udzieliła odpowiedzi	uwagi
Etap I			
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
Etap II			
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
Razem			

Załącznik nr **3a.**



Maria Konopnicka

Bój pod Ostrołęką (fragment)

(...)

Okryła się czarną chmurą
Nasza Ostrołęka.

Okryła się chmurą Narew,
Bitwa już zawrzała,
Świszczą kule i granaty,
Grzmią potężne działa.

Bronią nasi przejścia Narwią
Bronią mostu śmieie,
Sam generał Bem tam walczy
Na tych mężnych czele.

(...)

Padł już Kicki i Kamieński,
Padł dzielny Skrzynecki,
Powalił się od tej burzy,
Młodzi kwiat szlachecki.

(...)

O ty klęsko Ostrołęcka,
Nieśmiertelna klęsko,
Otwarłaś ty nasze wrota,
Przed Moskwą zwycięską!

Źródło: M. Konopnicka (Jan Sawa), *Śpiewnik historyczny*, Lwów 1905, s. 177-178.
<https://polona.pl/item/spiewnik-historyczny-1767-1863,MTQzNzQwNA/> [dostęp:
16.07.2018].

Załącznik nr 3b.

Opis przebiegu bitwy pod Ostrołęką za: C. Parzych, *Mauzoleum. Pomnik poległych w bitwie pod Ostrołęką 26 maja 1831 roku*, Towarzystwo Przyjaciół Ostrołęki, Ostrołęka 2010, s. 19–26.

Załącznik nr 3c.

Opis projektu mauzoleum ostrołęckiego za: B. Kalinowska, *Mauzoleum – z dziejów budowli*, „Kurpie. Magazyn regionalny” 2011, nr 2, s. 20–21 (fragmenty).

Budowla stanąć miała na wale fortu, niejako weń wpisana. Na podstawie, do której z frontu wiodły monumentalne schody zaprojektowano potężny sześcian. Po drugiej stronie sześcianu, po obydwu jego bokach spływały fale schodów do przedsionka, który miał wieść do kostnicy, gdzie spocząć miały znajdowane w Ostrołęce kości bohaterów bitwy z 26 maja 1831 roku. Przesionek wytwarzał się z małego terenu pomiędzy wejściem do kostnicy a dwiema mocnymi kolumnami podpierającymi budowlę. U ich stóp lśniło lustro wody w fortecznej fosie. Sześcian miał pomieścić kaplicę (z dwoma oknami o wym. 30 × 50 cm), przy wejściu do której stanąć mieli dwaj husarze hieratycznie pojęci. Wejście z husarzami zajmowało mniej więcej jedną trzecią wysokości sześcianu, na którym wyżej miał się znaleźć krzyż. Sam sześcian był w swej formie subtelnie urozmaicony. Od góry do wysokości wejścia jednakowy, następnie otrzymywał nieznaczne zwężenie, a u samego dołu wąskim pasem się rozszerzał, nieco więcej niż na szerokość części górnej. Na dachu sześcianu zaprojektowano taras z balustradą.